

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2022. május 19.*

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – (EU) 2016/343 irányelv – 8. cikk – A tárgyaláson való jelenlét joga – A tárgyalásról való tájékoztatás – A vádlott fellelhetetlensége az illetékes nemzeti hatóságok észszerű erőfeszítései ellenére – A terhelt távollétében tartott tárgyalás és ítélethozatal lehetősége – 9. cikk – Új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslathoz való jog, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását”

A C-569/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Spetsializirana prokuratura (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) a Bírósághoz 2020. október 30-án érkezett, 2020. október 27-i határozatával terjesztett elő az

IR

ellen,

a **Spetsializirana prokuratura**

részvételével folyamatban lévő büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök (előadó), S. Rodin, J.–C. Bonichot, L. S. Rossi és O. Spineanu–Matei bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wasmeier és I. Zaloguin, meghatalmazotti minőségben,
a főtanácsnok indítványának a 2022. január 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: bolgár.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.) 8. és 9. cikkének, a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat) 4a. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az IR ellen szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő adóbűncselekményeknek minősülő cselekmények miatt indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2016/343 irányelv (9), (10), (33), (35)–(39), (42), (43) és (47) preambulumbekzdése a következőket mondja ki:
 - „(9) Ezen irányelv célja a büntetőeljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog erősítése azáltal, hogy az ártatlanság védelmének egyes vonatkozásaira és a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó közös minimumszabályokat rögzít.
 - (10) A gyanúsítottak és a vádlottak eljárási jogainak védelmét szolgáló közös minimumszabályok meghatározásával ez az irányelv a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmának megerősítését, és ezáltal a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítését célozza.
- [...]
- (33) A tisztességes eljáráshoz való jog a demokratikus társadalom egyik alapelve. A gyanúsítottaknak vagy a vádlottaknak a tárgyaláson való jelenlétre vonatkozó joga ezen a jogon alapul, és azt az egész [Európai] Unióban biztosítani kell.
- [...]
- (35) A gyanúsítottak és a vádlottak tárgyaláson való jelenlétének joga nem abszolút. Bizonyos feltételek esetén a gyanúsítottak és a vádlottak kifejezetten vagy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhatnak erről a jogról.
- (36) Bizonyos körülmények között lehetővé kell tenni, hogy a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát megállapító határozatot akkor is meghozhassák, ha az érintett személy nincs jelen a tárgyaláson. Ilyen eset lehet például, amikor a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a megjelenés elmaradásának

jogkövetkezményeiről, ennek ellenére nem jelent meg. Azt, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat értesítették a tárgyalásról, úgy kell érteni, hogy személyesen idézték, vagy pedig az említett személy más úton hivatalos tájékoztatást kapott a tárgyalás helyéről és időpontjáról olyan módon, amely lehetővé tette az említett személy számára, hogy tudomást szerezzen a tárgyalásról. Azt, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat tájékoztatták a megjelenés elmaradásának jogkövetkezményeiről, különösen úgy kell érteni, hogy az érintett személyt tájékoztatják arról, hogy a tárgyaláson való meg nem jelenése esetén is sor kerülhet határozathozatalra.

- (37) Lehetővé kell tenni olyan tárgyalás megtartását, amelynek eredményeként a gyanúsított vagy a vádlott távollétében bűnösséget vagy ártatlanságot megállapító határozat születhet, amennyiben e személyt tájékoztatták a tárgyalásról, és a tárgyaláson való képviselével meghatalmazott egy általa választott vagy az állam által kirendelt védőt, aki képviselte a gyanúsítottat vagy a vádlottat a tárgyaláson.
- (38) Annak megítélésekor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös figyelmet kell fordítani adott esetben egyrészt arra, hogy a hatóságok milyen gondosságot tanúsítottak annak érdekében, hogy az érintett személyt tájékoztassák, másrészt arra, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy a neki címzett információt megkapja.
- (39) Ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsítottak vagy a vádlottak távollétében történő megtartását, azonban az adott gyanúsított vagy vádlott távollétében történő határozathozatal feltételei nem teljesültek, mert a gyanúsított vagy a vádlott észszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető – például azért, mert elmenekült vagy megszökött –, lehetővé kell tenni, hogy ennek ellenére a gyanúsított vagy a vádlott távollétében határozatot hozzanak és az ilyen határozatot végrehajtsák. Ebben az esetben a tagállamoknak biztosítani (helyesen: biztosítaniuk) kell azt, hogy a gyanúsítottakat vagy vádlottakat a határozatról való tájékoztatáskor, különösen elfogásukkor, tájékoztassák a határozat megtámadásának lehetőségéről és az új tárgyaláshoz való jogról, vagy valamely más jogorvoslatról is. [...]

[...]

- (42) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ennek az irányelvnek a végrehajtása során, különösen a tárgyaláson való jelenlét joga és az új tárgyaláshoz való jog tekintetében figyelembe vegyék a kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteit. A büntetőeljárás során gyanúsított és vádolt kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról szóló, 2013. november 27-i bizottsági ajánlás [(HL 2013. C 378., 8. o.)] szerint kiszolgáltatott gyanúsítottnak vagy vádlottnak tekintendő minden olyan gyanúsított vagy vádlott, aki nem képes megérteni a büntetőeljárást vagy abban hatékonyan részt venni életkora, szellemi vagy fizikai állapota vagy bármilyen esetleges fogyatékosága miatt.
- (43) A gyermekek kiszolgáltatottak, ezért sajátos szintű védelemre szorulnak. Ezért az ebben az irányelvben megállapított bizonyos jogok tekintetében sajátos eljárási biztosítékokat kell kialakítani.

[...]

(47) Ez az irányelv tiszteletben tartja a Charta, valamint [az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE)] által elismert alapvető jogokat és elveket, köztük a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogot, a magán- és családi élet tiszteletben tartását, a személyi sérthetlenséghez való jogot, a gyermekek jogait, a fogyatékossgal élő személyek beilleszkedését, a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság védelmét, valamint a védelemhez való jogot. Figyelemmel kell lenni különösen az [EUSZ] 6. cikkére, amely szerint az Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket, és amely szerint az alapvető jogok, ahogyan azokat az EJEE biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományából következnek, az uniós jogrend általános elveit képezik.”

4 Ezen irányelv „Tárgy” című 1. cikke így rendelkezik:

„Ez az irányelv az alábbiakra vonatkozó közös minimumszabályokat állapítja meg:

- a) a büntetőeljárás során az ártatlanság védelmének egyes vonatkozásai;
- b) a büntetőeljárás során a tárgyaláson való jelenlét joga.”

5 Ezen irányelvnek „A tárgyaláson való jelenlét joga” című 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni.

(2) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, feltéve, hogy:

- a) a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről; vagy
- b) a tárgyalásról értesített gyanúsítottat vagy vádlottat általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.

(3) A (2) bekezdéssel összhangban meghozott határozat az érintett személlyel szemben végrehajtható.

(4) Ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsított vagy a vádlott távollétében történő megtartását, azonban az e cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott ésszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető, a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a határozat ennek ellenére meghozható és végrehajtható. Ebben az esetben a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat a határozatról való tájékoztatáskor, különösen elfogásukkor, tájékoztassák a határozat megtámadásának lehetőségéről és az új tárgyaláshoz való jogról is, vagy valamely más jogorvoslatról, a 9. cikknek megfelelően.

[...]”

6 Az irányelvnek „Az új tárgyaláshoz való jog” című 9. cikkének szövege a következő:

„A tagállamok biztosítják, hogy ha a gyanúsított vagy a vádlott nem volt jelen a saját tárgyalásán és a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek nem teljesültek, az érintett személynek joga van egy új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslatához, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet. E tekintetben a tagállamok biztosítják, hogy az érintett gyanúsítottnak vagy vádlottnak jogában áll jelen lenni, ténylegesen részt venni, a nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően, továbbá a védelemhez való jogokat gyakorolni.”

A bolgár jog

7 A Nakazatelno-protsesualen kodeks (büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: NPK) 55. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„[...] A vádlottat a következő jogok illetik meg: [...] a büntetőeljárásban való részvétel [...]”

8 Az NPK 94. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező, ha:

[...]

8. az ügyet a vádlott távollétében tárgyalják;

[...]

(3) Amennyiben a védő részvétele kötelező, az illetékes hatóság ügyvédet jelöl ki védőnek.”

9 A NPK 247b. cikke (1) bekezdésének az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésekor alkalmazandó változata értelmében:

„[...] A vádlottat a vádirat kézbesítésével tájékoztatják az előzetes tárgyalás megtartásáról [...], a védő segítségével történő megjelenéshez való jogáról, valamint arról a lehetőségről, hogy számára védőt rendeljenek ki a 94. cikk (1) bekezdésében említett esetekben, valamint arról, hogy az ügy a távollétében is tárgyalható és elbíráható, feltéve hogy a 269. cikkben foglalt feltételek teljesülnek.”

10 Az NPK 269. cikke az alábbiakat írja elő:

„(1) Amennyiben a vádlottat súlyos bűncselekmény miatt helyezték vád alá, a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező.

[...]

(3) Amennyiben ez nem akadályozza az objektív igazság megállapítását, az ügy akkor bírálható el a terhelt távollétében, ha:

1. a vádlott nem lehetséges fel az általa megadott címen, vagy azt megváltoztatta anélkül, hogy az illetékes hatóságot tájékoztatta volna;

2. bulgáriai tartózkodási helye nem ismert, és alapos kutatást követően sem állapították meg;
[...]

- 11 A NPK 423. cikke (1) bekezdésének az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésekor alkalmazandó változata szerint:

„[...] A távollétében elítélt személy a jogerős büntetőítéletről való tudomásszerzéstől vagy annak a Bolgár Köztársaság részére egy másik ország által történő tényleges megküldésétől számított hat hónapon belül kérheti a büntetőeljárás újbóli megnyitását a büntetőeljárás során történő távolmaradására hivatkozva. A kérelemnek helyt kell adni, kivéve egyrészt abban az esetben, ha az elítélt a vádpontok előzetes eljárás keretében történő közlését követően megszökött, és így a 247b. cikk (1) bekezdése szerinti eljárás nem teljesíthető, másrészt pedig, ha az említett eljárás lefolytatását követően az elítélt alapos ok nélkül nem jelent meg a tárgyaláson.”

- 12 Az NPK 425. cikke (1) bekezdésének 1. pontja a következőképpen szól:

„Amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy az újbóli eljárás iránti kérelem megalapozott, a bíróság hatályon kívül helyezi a büntetőítéletet [...] és új eljárás lefolytatása céljából visszautalja az ügyet, megjelölve, hogy az ügy újbóli vizsgálatát mely szakasztól kell megkezdeni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 13 A Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség, Bulgária) IR-rel szemben szabadságvesztéssel büntetendő adóbűncselekmények elkövetése céljából létrejött bünszervezetben való részvétel vádjával indított büntetőeljárást.
- 14 Eredetileg a vádiratot személyesen közölték IR-rel.
- 15 Ennek közlését követően IR megjelölte azt a címet, amelyen elérhető. Ugyanakkor a büntetőeljárás bírósági szakaszának megkezdésekor, különösen pedig a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) többszöri tárgyalásra idézési kísérlete során nem volt fellelhető ezen a címen. Ez a bíróság hivatalból kirendelt egy ügyvédet, aki azonban nem került kapcsolatba IR-rel.
- 16 Mivel az IR-rel közölt vádirat szabálytalan volt, azt semmisnek nyilvánították, és ennek következtében az eljárást megszüntették. Ezt követően új vádiratot állítottak össze, és az eljárást újból megnyitották. Ez alkalommal is hiába keresték IR-t, többek között a családtagjain, a korábbi munkáltatóin és a mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, nem volt fellelhető.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság ebből arra következtetett, hogy IR szökésben van. Ez a bíróság úgy véli, hogy e körülményre tekintettel az ügyet IR távollétében is elbíráhatja. Mindazonáltal felmerül a kérdés, hogy ez a helyzet a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének, vagy inkább ezen irányelv 8. cikke (4) bekezdésének hatálya alá tartozik-e. E kérdés eldöntése azért lenne fontos, mert a vádlott távollétében határozatot hozó büntetőbíróság köteles megjelölni, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárások melyik típusát alkalmazta, annak érdekében, hogy a terheltet megfelelően tájékoztassák azokról az eljárási biztosítékokról, különösen pedig a jogorvoslati lehetőségekről, amelyek a 2016/343 irányelv – lényegében a szóban forgó eljárásra is kiterjedő – rendelkezésének megfelelően megilletik.

- 18 Nem egyértelmű azonban, hogy milyen eljárási garanciákat kell biztosítani a terhelt számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügghöz hasonló olyan helyzetben, amelyben a vádlott az első vádirat közlését követően, de a büntetőeljárás bírósági szakaszának megindítása előtt megszökött. A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt rámutat arra, hogy nem zárható ki, hogy IR-t egy másik tagállam területén megtalálják és elfogják, majd európai elfogatóparancs alapján átadják a bolgár hatóságoknak. Következésképpen nemcsak a 2016/343 irányelv, hanem a 2002/584 kerethatározat értelmezése is szükséges.
- 19 E körülmények között a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2016/343] irányelv (36)–(39) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke (2) bekezdésének b) pontját és a [2002/584] kerethatározat (7)–(10) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 4a. cikke (1) bekezdésének b) pontját, hogy e rendelkezések hatálya alá tartozik az olyan helyzet, amelyben a vádlottat tájékoztatták a vele szemben emelt eredeti vádról, ezt követően azonban őt szökése miatt ténylegesen nem lehet értesíteni a bírósági tárgyalásról, és hivatalból kirendelt védő látja el a védelmét, akivel egyáltalán nem tart kapcsolatot?

2) Ha e kérdésre nemleges választ kell adni:

Összeegyeztethető-e a [2016/343] irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatával összefüggésben értelmezett 9. cikkével és a [2002/584] kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének d) pontjával összefüggésben értelmezett 4a. cikkének (3) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás (az NPK [a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv] 423. cikkének (1) és (5) bekezdése), amely szerint a gyanúsított távollétében végrehajtott nyomozási cselekményekkel és a vádlott távollétében hozott ítélettel szemben nincs helye jogorvoslatnak, ha a vádlott az eredeti vádról történő tájékoztatását követően elrejtőzik, és ezért sem a bírósági tárgyalás időpontjáról és helyéről, sem meg nem jelenésének következményeiről nem lehetett tájékoztatni?

3) Ha e kérdésre nemleges választ kell adni:

Közvetlen hatállyal rendelkezik-e a [2016/343] irányelvnek a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett 9. cikke?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

- 20 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által meghatározott jogszabályi és ténybeli keretben felvetett – a helyállóságot illetően a Bíróság által nem vizsgálható –, az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság csak abban az esetben utasíthatja el, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek

ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hasznosan megválaszolja (2021. november 25-i Finanzamt Österreich [Segélymunkások számára járó családi támogatások]) ítélet, C-372/20, EU:C:2021:962, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 21 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 26. pontjában rámutatott, az alapeljárás sem elsődlegesen, sem járulékosan nem érinti az európai elfogatóparancs érvényességének vagy végrehajtásának kérdését. Bár e bíróság kétségtelenül hangsúlyozta, hogy nem zárható ki, hogy IR-t a jövőben egy másik tagállam területén megtalálják és elfogják, és elfogatóparancs alapján átadják a bolgár hatóságoknak, a Bíróság elé terjesztett iratokból egyértelműen kitűnik, hogy ilyen helyzet nem áll fenn a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapjául szolgáló büntetőeljárás keretében.
- 22 Ennélfogva e tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság által felhozott tényállás hipotetikus jellegű.
- 23 Ebből következik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2002/584 kerethatározat értelmezésére vonatkozó részében elfogadhatatlan.

Az ügy érdeméről

- 24 Az együttesen vizsgálandó kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2016/343 irányelv 8. és 9. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azon terhelttel szemben, aki az illetékes nemzeti hatóságok észszerű erőfeszítései ellenére sem volt fellelhető, éppen ezért e hatóságok nem tudták tájékoztatni az ügyében tartott tárgyalásról, távollétében megtartható a tárgyalás, illetve adott esetben meghozható a büntetőítélet anélkül, hogy az ítélet közlését követően közvetlenül hivatkozhatna az említett irányelv által biztosított, új tárgyaláshoz, vagy azzal egyenértékű olyan jogorvoslathoz való jogára, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének a jelenlétében történő új elbírálását.
- 25 E tekintetben először is meg kell jegyezni, hogy a 2016/343 irányelv célja az 1. cikkének megfelelően az, hogy közös minimumszabályokat állapítson meg a büntetőeljárás egyes vonatkozásaiban, köztük a „tárgyaláson való jelenlét jogára” vonatkozóan. Amint azt az irányelv (33) preambulumbekzdése kifejezetten megerősíti, ez a jog a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog szerves részét képezi.
- 26 Az említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák az említett jog tiszteletben tartását. Mindazonáltal e cikk (2) és (4) bekezdése értelmében a tagállamok bizonyos feltételek mellett előírhatják a tárgyalásnak a terhelt távollétében történő megtartását.
- 27 Ebben az összefüggésben a 2016/343 irányelv 9. cikke kimondja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy amennyiben ilyen tárgyalás tartására annak ellenére került sor, hogy az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében előírt feltételek teljesültek volna, az érintett személynek joga legyen „új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslathoz, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, [...] és amely az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet” (a továbbiakban: új tárgyaláshoz való jog). Amint azt az említett irányelv 8. cikkének (4) bekezdése pontosítja, ebben az esetben az érintett személyt a távollétében hozott határozat közlésekor tájékoztatni kell mind az új tárgyaláshoz való jogról, mind pedig a határozat megtámadásának lehetőségéről.

- 28 Mivel a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdése és 9. cikke feltétel nélkül és kellően pontosan meghatározza az új tárgyaláshoz való jog hatályát és terjedelmét, e rendelkezéseket közvetlen hatályúnak kell tekinteni. Következésképpen bármely személy, akit megillet az új tárgyaláshoz való jog, hivatkozhat e jogra az érintett tagállammal szemben a nemzeti bíróságok előtt, amennyiben e tagállam nem ültette át időben ezen irányelvet a nemzeti jogba, vagy amennyiben nem megfelelően ültette azt át (lásd ebben az értelemben: 2018. július 25-i Alheto ítélet, C-585/16, EU:C:2018:584, 98. és 99. pont).
- 29 Amint egyébiránt az említett rendelkezésekből egyértelműen kitűnik, e jog azokat a személyeket illeti meg, akiknek a tárgyalására a távollétükben került sor, annak ellenére, hogy az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében előírt feltételek nem teljesültek.
- 30 Következésképpen, amennyiben az említett 8. cikk (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, a terhelt távollétében lefolytatott tárgyalás olyan határozathoz vezethet, amely az ugyanezen cikk (3) bekezdésében előírtaknak megfelelően végrehajtható, anélkül hogy a szóban forgó tagállam köteles lenne az új tárgyaláshoz való jogról rendelkezni.
- 31 Ebből következik, hogy a távollétében elítélt személy csak akkor fosztható meg az új tárgyaláshoz való jogától, ha teljesülnek a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételek, amelyek tartalmát pontosítani kell.
- 32 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak e rendelkezés kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (lásd ebben az értelemben: 1983. november 17-i Merck ítélet, 292/82, EU:C:1983:335, 12. pont; 2021. január 28-i Spetsializirana prokuratura [Jogokról szóló írásbeli tájékoztató] ítélet, C-649/19, EU:C:2021:75, 42. pont). E célból figyelembe kell venni többek között az érintett uniós jogi aktus preambulumbekendéseit, mivel ezek olyan fontos értelmezési elemeknek minősülnek, amelyek rávilágítanak e jogi aktus megalkotójának szándékára (lásd ebben az értelemben: 2019. december 19-i Puppincck és társai kontra Bizottság ítélet, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, 75. pont).
- 33 A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének szövegét illetően meg kell jegyezni, hogy ebből a rendelkezésből az következik, hogy az e rendelkezésben rögzített feltételek tiszteletben tartása vagy azt jelenti, hogy az érintett személyt kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról, valamint a meg nem jelenés következményeiről, vagy pedig azt, hogy csupán a tárgyalásról tájékoztatták, amennyiben egyébként őt az általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.
- 34 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 34. pontjában kifejtette, a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése által a tagállamok számára biztosított azon lehetőség, hogy az e 8. cikk (2) bekezdésében előírt feltételek teljesülése esetén a vádlott távollétében folytassák le a tárgyalást, és a határozatot az új tárgyaláshoz való jog előírása nélkül végrehajtsák, azon a előfeltevésen alapul, hogy a (2) bekezdésben említett helyzetben a megfelelően tájékoztatott érintett személy önként és egyértelműen lemondott arról, hogy a tárgyaláson jelen legyen.
- 35 Ezt megerősíti ezen irányelv (35) preambulumbekendése, amely kimondja, hogy az érintett személy kifejezetten vagy hallgatólagosan, de egyértelműen lemondhat a tárgyaláson való jelenlét jogáról. E preambulumbekendés, amely lehetővé teszi az említett irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételeket övező összefüggés megértését, pontosítja, hogy bár a tárgyaláson való jelenlét joga nem abszolút jellegű, a vádlott távollétében lefolytatott tárgyalás

megtartásának lehetősége, anélkül hogy utólag az érintett személy kérelmére új tárgyalást kellene tartani, azokra a helyzetekre korlátozódik, amelyekben ez a személy önként és egyértelműen lemondott arról, hogy a tárgyalásán jelen legyen.

- 36 A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének teleologikus értelmezését illetően meg kell jegyezni, hogy a jelen ítélet 34. pontjában ismertetett előfeltevés biztosítja ezen irányelv céljának tiszteletben tartását, amely – amint azt az irányelv (9) és (10) preambulumbekzdése kimondja – a büntetőeljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog erősítésére irányul azáltal, hogy fokozza a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmát.
- 37 E célra tekintettel az említett irányelvnek a tárgyaláson való jelenlét jogára és az új tárgyaláshoz való jogra vonatkozó rendelkezéseit oly módon kell értelmezni, hogy biztosítsák a védelemhez való jog tiszteletben tartását, elkerülve azt, hogy az a személy, aki – jöllehet tájékoztatták a tárgyalásról – kifejezetten vagy hallgatólagosan, de egyértelműen lemondott arról, hogy jelenjen legyen a tárgyalásán, a távollétében hozott büntetőítéletet követően új tárgyalás tartását kérhesse, és ily módon visszaélésszerűen akadályozza az eljárás hatékonyságát, illetve a megfelelő igazságszolgáltatást.
- 38 E szövegbeli, kontextuális és teleologikus elemekre tekintettel a továbbiakban pontosítani kell, hogy a vádlott távollétében tartott tárgyalás milyen feltételek mellett tartozik a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében említett helyzetek valamelyikébe, vagyis egy olyan helyzetbe, amelyben az érintett személy hallgatólagosan, de egyértelműen lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogának gyakorlásáról azáltal, hogy nem jelent meg a tárgyaláson, annak ellenére, hogy úgy kell tekinteni, hogy „kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról”, és hogy őt vagy meghatalmazott védő képviseli, vagy pedig tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről.
- 39 A tárgyalás tartására vonatkozó tájékoztatást illetően a 2016/343 irányelv (36) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó szándéka szerint az alatt, hogy az érintett személyt megfelelően tájékoztatták, azt kell érteni, hogy kellő időben „személyesen idézték”, vagy „más úton hivatalos tájékoztatást kapott a tárgyalás helyéről és időpontjáról olyan módon, amely lehetővé tette az említett személy számára, hogy tudomást szerezzen [arról]”.
- 40 E preambulumbekzdésből az is kitűnik, hogy e jogalkotó szerint az, hogy az érintett személyt tájékoztatása a tájékoztatták a meg nem jelenés jogkövetkezményeiről, különösen úgy kell érteni, hogy az érintett személyt kellő időben tájékoztatják arról, hogy „a tárgyaláson való meg nem jelenése esetén is sor kerülhet határozathozatalra”.
- 41 Következésképpen a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülésének vizsgálatára hivatott nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az érintett személy részére küldtek-e olyan hivatalos dokumentumot, amely egyértelműen feltünteti a tárgyalás kitűzött időpontját és helyét, valamint abban az esetben, ha meghatalmazott ügyvéd nem képviseli, az esetleges meg nem jelenés következményeit.
- 42 Egyébiránt e bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e dokumentumot kellő időben, azaz a tárgyalás kitűzött időpontjához kéllően távol eső időpontban kézbesítették-e ahhoz, hogy az érintett személy – amennyiben úgy dönt, hogy részt vesz a tárgyaláson – megfelelően felkészülhessen a védelmére.

- 43 E vizsgálat céljából az említett bíróság a tárgyalásra idézés nemzeti jogban előírt részletszabályait veheti figyelembe. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2016/343 irányelv egyedüli célja az, hogy közös minimumszabályokat állapítson meg, és ezért nem eredményezi a büntetőeljárás kimerítő harmonizációját (lásd ebben az értelemben többek között: 2019. november 28-i Spetsializirana prokuratura ítélet, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, 28. pont; 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura [A vádlott távollétében tartott tárgyalás] ítélet, C-688/18, EU:C:2020:94, 30. pont). Mindemellett a nemzeti jogban előírt részletszabályok nem sérthetik ezen irányelv arra irányuló célját, hogy biztosított legyen az eljárás tisztességes jellege, és így az érintett személy részt vehessen a tárgyalásán, ideértve azt is, hogy felkészülhessen a védelmére (lásd analógia útján: 2021. november 23-i IS [Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénytörő jellege] ítélet, C-564/19, EU:C:2021:949, 128. pont).
- 44 Amennyiben az érintett személy nem kapta meg a jelen ítélet 41. pontjában említett hivatalos dokumentumot, e személlyel szemben – amint az a 2016/343 irányelv (39) preambulumbekkezdéséből kitűnik – távollétében is hozható végrehajtható határozat.
- 45 Mindemellett, amint azt egyébiránt e preambulumbekkezdés kimondja, az említett személy számára biztosítani kell az ezen irányelv 9. cikke értelmében vett új tárgyaláshoz való jogot, ha az említett irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében előírt feltételek nem teljesültek.
- 46 Következésképpen a szökésben lévő terheltek a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdésében említett eset hatálya alá tartoznak, amennyiben az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében foglalt feltételek nem teljesülnek.
- 47 Ezen irányelvvel tehát ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárólag azon az alapon zárja ki az új tárgyaláshoz való jogot, hogy az érintett személy szökésben volt, és a hatóságoknak nem sikerült fellelniük.
- 48 Csak akkor tekinthető úgy -figyelemmel azonban a kiszolgáltatott személyek 2016/343 irányelv (42) és (43) preambulumbekkezdésében említett különleges szükségleteire –, hogy ezt a személyt tájékoztatták a tárgyalásról, és önként és egyértelműen lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról, ha konkrét és objektív valószínűsítő körülményekből az következik, hogy az érintett személy, miután hivatalosan tájékoztatták arról, hogy bűncselekmény elkövetésével vádolják, és így tudva, hogy az ügyében tárgyalást fognak tartani, szándékosan elkerüli, hogy hivatalosan tájékoztassák a tárgyalás időpontjáról és helyéről. Az említett irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében említett esetek körébe tartozik tehát az olyan személy helyzete, aki elegendő tájékoztatást kapott ahhoz, hogy tudjon az ügyében megtartandó tárgyalásról, és aki szándékosan, illetve abból a célból, hogy kivonja magát az igazságszolgáltatás alól, megakadályozza, hogy a hatóságok a jelen ítélet 41. pontjában említett dokumentum útján kellő időben hivatalosan tájékoztassák a tárgyalásról.
- 49 Ilyen konkrét és objektív valószínűsítő körülmények fennállása állapítható meg például akkor, ha az említett személy önként téves címet közölt a büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságokkal, vagy már nem tartózkodik az általa közölt címen.
- 50 A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének fent kifejtett értelmezést megerősíti az irányelv (38) preambulumbekkezdése, amely szerint annak megítélésakor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös

figyelmet kell fordítani egyrészt arra, hogy a hatóságok milyen gondosságot tanúsítottak annak érdekében, hogy az érintett személyt tájékoztassák, másrészt arra, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy ezt az információt megkapja.

- 51 Ez az értelmezés egyébiránt tiszteletben tartja a 2016/343 irányelv (47) preambulumbekzdésében hivatkozott, és a Charta 47. cikkének második és harmadik bekezdésében, valamint 48. cikkében kimondott tisztességes eljárásról való jogot, amelyek – amint azt az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) pontosítják – megfelelnek az EJEE 6. cikkének (lásd ebben az értelemben: 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura [A vádlott távollétében tartott tárgyalás] ítélet, C-688/18, EU:C:2020:94, 34. és 35. pont).
- 52 Amint ugyanis az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából kitűnik, az EJEE 6. cikkének sem a szövege, sem a szelleme nem akadályozza meg azt, hogy valamely személy saját akaratából – kifejezetten vagy hallgatólagosan – lemondjon a tisztességes eljárás garanciáiról. A tárgyaláson való jelenlét jogáról való lemondásnak egyértelműen kifejezettnek kell lennie, és a bűncselekmény súlyának megfelelő minimális garanciák kell hogy övezzék. Ezenkívül semmilyen nyomós közérdekbe nem ütközhet (EJEB, 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 86. §; 2018. március 13., Vilches Coronado és társai kontra Spanyolország, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, 36. §).
- 53 Az említett ítélkezési gyakorlatból különösen az következik, hogy ilyen lemondás akkor állapítható meg, ha bizonyítást nyer, hogy a terheltet tájékoztatták arról, hogy ellene büntetőeljárás folyik, ismeri a vád természetét és indokát, és nem kíván jelen lenni a tárgyaláson, vagy ki akarja vonni magát a büntetőeljárás alól (EJEB, 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 99. §; EJEB, 2006. május 23., Kounov kontra Bulgária, CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 48. §). Erre irányuló szándék különösen akkor állapítható meg, ha a tárgyalásra idézést címváltozás miatt nem lehetett kézbesíteni, amelyet a vádlott elmulasztott közölni az illetékes hatóságokkal. Ilyen esetben az érintett személy nem hivatkozhat az új tárgyaláshoz való jogra (lásd ebben az értelemben: EJEB, 2017. január 26., Lena Atanasova kontra Bulgária, CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, 52. §).
- 54 A jelen ügyben a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a fenti megfontolásokból következő értelmezése alapján annak meghatározása érdekében, hogy IR-t megilleti-e az új tárgyaláshoz vagy más olyan jogorvoslathoz való jog, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy IR-t kellő időben tájékoztatták-e a tárgyalásról, illetve abban az esetben, ha meghatalmazott védő nem képviseli, a meg nem jelenés következményeiről, és hogy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondott-e a tárgyaláson való jelenlét jogáról.
- 55 E tekintetben pontosítani kell, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet vizsgálata ezen irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) pontjában említett esetre vonatkozhat.
- 56 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből ugyanis kitűnik, hogy az IR képviselőjére hivatalból kirendelt ügyvéd soha nem állt kapcsolatban ügyfelével, aki nem is nyilatkozott ezen ügyvéd kirendelésével kapcsolatban. E körülmények között előfordulhat, hogy ezt az ügyvédet a 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében véve nem lehet az IR által „meghatalmazott” védőnek tekinteni, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata a nemzeti jogban előírt feltételekre tekintettel. Amint az az irányelv (37) preambulumbekzdéséből

kitűnik, az ezen irányelv értelmében vett „meghatalmazáshoz” ugyanis az szükséges, hogy az érintett személy maga hatalmazza meg az általa választott, adott esetben pedig a hivatalból kirendelt ügyvédet a képviselével.

- 57 Végül meg kell jegyezni, hogy a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy az IR-rel személyesen közölt eredeti vádiratot semmisnek nyilvánították. Az új vádiratot, amelyen a távollétében jelenleg lefolytatott eljárás alapul, személyesen nem közölték, mivel IR – anélkül, hogy erről az illetékes hatóságokat tájékoztatta volna – határozatlan időre elhagyta az eredeti vádirat közlését követően címként és elérhetőségként megadott helyet.
- 58 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem pontosítja, hogy az IR-rel szemben az új vádiratban ismertetett vád természete és indoka – ideértve a felrótt cselekmények jogi minősítését is – megfelel-e az eredeti vádiratban foglaltaknak. A kérelemben az sem szerepel, hogy az új vádirat közlése kizárólag azért bizonyult-e szükségesnek, mert az eredeti vádirat szabálytalan volt. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy az új vádirat tartalma megfelel az eredeti vádirat tartalmának, és hogy ezen új vádiratot, bár IR-nek személyesen nem volt kézbesíthető, megküldték és továbbították arra a címre, amelyet IR az eredeti vádirat kézhezvételét követően a nyomozó hatóságoknak megadott, az ilyen körülmények olyan konkrét és objektív valószínűsítő körülményeknek minősülhetnek, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy IR, akit a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2012. L 142., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 39., 28. o.) megfelelően tájékoztattak az ellene felhozott vád természetéről és indokairól, következésképpen arról, hogy ügyében tárgyalást fognak tartani, azáltal hogy az igazságszolgáltatás megkerülésének szándékával elhagyta a hatóságokkal közölt címét, megakadályozta ezen hatóságokat abban, hogy hivatalosan tájékoztassák a tárgyalásról. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy e tekintetben az alapügy összes körülményét figyelembe véve elvégezze az ezzel kapcsolatos vizsgálatot.
- 59 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2016/343 irányelv 8. és 9. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azon terhelttel szemben, aki az illetékes nemzeti hatóságok észszerű erőfeszítései ellenére sem volt fellelhető, éppen ezért e hatóságok nem tudták tájékoztatni az ügyében tartott tárgyalásról, távollétében megtartható a tárgyalás, illetve adott esetben meghozható a büntetőítélet, ebben az esetben azonban az ítélet közlését követően lehetőséget kell biztosítani a terheltnek arra, hogy közvetlenül hivatkozzon az említett irányelv által biztosított, új tárgyaláshoz vagy azzal egyenértékű olyan jogorvoslathoz való jogára, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének a jelenlétében történő új elbírálását. E jog azonban megtagadható, ha konkrét és objektív valószínűsítő körülményekből az következik, hogy az említett személy elegendő tájékoztatást kapott ahhoz, hogy tudjon az ügyében megtartandó tárgyalásról, és szándékosan, illetve abból a célból, hogy kivonja magát az igazságszolgáltatás alól, megakadályozza, hogy a hatóságok hivatalosan tájékoztassák a tárgyalásról.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. és 9. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azon terhelttel szemben, aki az illetékes nemzeti hatóságok észszerű erőfeszítései ellenére sem volt fellelhető, éppen ezért e hatóságok nem tudták tájékoztatni az ügyében tartott tárgyalásról, távollétében megtartható a tárgyalás, illetve adott esetben meghozható a büntetőítélet, ebben az esetben azonban az ítélet közlését követően lehetőséget kell biztosítani a terheltnek arra, hogy közvetlenül hivatkozzon az említett irányelv által biztosított, új tárgyaláshoz vagy azzal egyenértékű olyan jogorvoslathoz való jogára, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének a jelenlétében történő új elbírálását. E jog azonban megtagadható, ha konkrét és objektív valószínűsítő körülményekből az következik, hogy az említett személy elegendő tájékoztatást kapott ahhoz, hogy tudjon az ügyében megtartandó tárgyalásról, és szándékosan, illetve abból a célból, hogy kivonja magát az igazságszolgáltatás alól, megakadályozza, hogy a hatóságok hivatalosan tájékoztassák a tárgyalásról.

Aláírások